

חג השבועות – חסד, עזות ומלכות

פעם שעברה שאלנו מאיפה לחז"ל כל ה"שבחים" לאלימלך. (אולי בגלל שכתוב וימת אלימלך הגמרא מבינה שאלימלך לא היה צדיק גדול).

רש"י אומר שהוא יצא לחו"ל למרות שהיה עשיר בגלל צרות עין שלא רצה לעזור לעניים, ולכן נענש. מה ששאלנו זה מה חז"ל רוצים מאלימלך? כשהיה רעב כולם עזבו את הארץ, גם אצל האבות. גם הגמרא אומרת "רעב בארץ פזר רגלך". הגמרא בעצמה אומרת שיש שלושה דברים שעוזבים בשבילם את א"י, אחד מהם זה פרנסה. שבוע שעבר ראינו שלושה הבדלים:

- אברהם לא יורד עד שהרעב היה כבד, ואצל אלימלך לא כתוב שהרעב היה כבד.
 - ב. אלימלך הלך מהארץ, לא ירד מהארץ כמו שכתוב אצל אברהם - הוא לא תפס את הירידה מא"י כירידה (א"י היא לא רק חתיבת אדמה שמוציאים ממנה כך וכך קילוגרמים של עגבניות, א"י זה רוחניות!), אצל אלימלך אין הבדל בין א"י לחו"ל.
 - ג. אברהם ירד עם כל אשר לו לאור היום, ואילו אלימלך ירד מבית לחם יהודה עם אשתו ושני בניו באופן נסתר (אמרנו שהתנ"ך לא סיפר לנו את השם של מי שירד עד לפסוק שאחרי). המדרש דורש שאלימלך ירד בלילה, בחושך - כי הוא התבייש, הוא הבין שהוא עושה פשע, "ומבשרך לא תתעלם!" (כתוב שהיה יכול לפרנס את בית לחם במשך עשר שנים!).
- אמרנו שכל שלושת ההבדלים האלו הם כסף קטן לעומת ההבדל הרביעי, הבומבה, בין אלימלך לאברהם, ובהבדל הזה חז"ל נעצו את ההבדל שאברהם צדיק ואלימלך רשע.

ההבדל האמיתי הוא מצרים ומואב. לרדת למצרים זה דבר טבעי, פשוט ואמיתי. למה? בימי קדם, מים היה דבר חשוב מאוד (גם היום מים זה דבר חשוב, אבל היום לא מתים באותה מידה. היתה לנו שנה ברוכה בגשמים אחרי חמש שנות בצורת, אבל אנחנו לא מכירים אף אחד שמת בצמא. בעולם המודרני יש שינוע מים ומערכות התפלה, לא מתים מצמא. מקסימום קונים פחית). בימי קדם, אם לא ירד גשם - היה מוות! איזה אליל כולם עבדו בכנען? בעל! הוא היה האליל של הגשם. מצרים לא היתה צריכה גשם, היה לה את הנילוס... אתם מבינים למה הם היו אימפריה במשך אלף שנים? כי היה שם מים, זה ביטחון, זה חיים! בארץ כנען אי אפשר לפתח ציוויליזציה, אם אין מים אתה צריך לרדת. (האימפריה השניה היתה בבל - חידקל...).

אנחנו רואים בזה שאין בארץ מים יתרון - צריך להתפלל, זה קושר אותנו לקב"ה. אנחנו רואים בזה ברכה. מכל מקום, לרדת למצרים היה דבר טבעי ופשוט.

מה מחפש אלימלך במואב? לא תמצאו עוד אדם בתנ"ך כולו שהלך למואב (והיו הרבה שנות מואב). איפה זה מואב? בירדן המזרחי, למה. מואב זה בערך ים המלח ודרומה. מה מקביל לשדה מואב בארץ ישראל? הנגב, הערבה. כמה גשם יש בערבה?? אני בדקתי, גם בנגב וגם בשדה מואב. אם היה רעב בנגב, קל וחומר שהיה רעב במואב! אז מה מחפש אלימלך במואב, ריבונו של עולם? אם באמת הרעב מציק לו - שילך למצרים, כמו שכולם הלכו למצרים! מצא מין את מינו.

אלימלך ידע, שאם הוא ילך לשוודיה או לונצואלה, או לכל ארץ אחרת, וישמעו את הסיפור שלו - אף אחד לא ירצה לארח אותו לחברה. יקראו אותו, יוקיעו אותו! אדם שמתנכר למשפחתו, לבני דודיו, בשביל בצע כסף? לוקח את הכסף ובורח? מי ירצה לעשות איתו עסקים? הוא בורח למואב, שהמוטו שלהם הוא "אשר לא כיבדו אתכם בלחם ובמים בצאתכם ממצרים!" הוא יותר מואב מהמואביים!

הוכחה: עם מי הוא מתחתן תוך זמן קצר? עם הבנות של המלך! איזה מלך נותן את הבנות שלו ל new comer? לאחד שרק עכשיו הגיע? אבל אם הוא יותר מואבי מהמואביים..

אני בטוח שהוא קיבל פרס מואב, שכשמורה למולדת חוצה ללמד את הילדים איך להיות מואבי, שאו מואביה נס ודגל - היא דיברה על אלימלך. מסתמא הסבתא של סבתא שלו רגליה עמדו על הר מואב. רשע כזה, לכן הוא הולך למואב. שלושת ההבדלים האחרים הם מאוד יפים, אבל זה פשוט שזה שאלימלך הלך למואב זה כי הוא קמצן, והוא הבין ששם הוא ירגיש בנח.

מעניין מאוד, שרות היא בעלת חסד בלתי נורמלית. אם יש את עמ"י, שזה עם חסד, ויש את מואב, שזה אנטי חסד. זה הולך מהאבות של האומות האלו. האבות יוצרים את הטבע של האומה.

אברהם אבינו זה חסד, ומואב זה סדום! במה סדום מצטיינים? באנטי חסד, באנטי הכנסת אורחים. אתם יודעים מה זה מיטת סדום? היו שמים אדם ארוך במיטה קצרה, וקוצצים לו את הידיים והרגליים כדי שיתאים למיתה, ואם היה קצר היו שמים אותו במיטה קצרה ומותחים. ככה הם הרגו את העניים! הגמרא דורשת על "הכצקתה", שהיתה שם אחת מנולת שהעיזה לתת לעני לחם, אז הם מרחו אותה בדבש שהדבורים יאכלו אותה.

אשת לוט נהפכה לנציב מלח כי התרעמה שרצה לתת לאורחים גם מלח... אברהם וסדום זה ממש תרתי דסתרי, אחד נגד השני! אברהם הוא שפיץ החסד, הכי הכנסת אורחים, והם אנטי חסד, הכי לא הכנסת אורחים.

כשאברהם עושה חסד, הוא עושה חסד אפילו עם סדום, עם לוט שבגד בו! לילה אחד אברהם שקוע באיזה קצות, ומישהו דופק לו בדלת. מספרים לו שניצחו את סדום ולקחו את לוט בשבי.

אם הייתי אברהם, הייתי נאנח לרווחה. העולם מלא אלילות, אני מנסה לומר לכולם שיש א-ל אחד, אני מרצה ומדבר בטלוויזיה, מוציא את הגרון שלוש שעות - ואז ניגש אלי אחד ואומר: מה אתה מבלבל את המח? תראה את סדום, כאלו מקולקלים וארצם פורחת, כולה משקה!

ואז אחר ניגש ושואל איך אני מסביר את זה שהאחיין שלי תקע לי סבבין בגב והלך לסדום. ברוך ה' שהרסת את סדום ולקחת את לוט, עכשיו אני יכול להפיץ את אור ה' בעולם! אבל אברהם מתווכח עם ה' שלא להרוס את סדום! בעקידה אברהם לא פותח את הפה. ובאיזו חוצפה כביכול, "השופט כל הארץ לא יעשה משפט".

(קראתי מאמר של אחד שמתייחס לאברהם בבוז, אדם חילוני שהיה בכנסת. הוא קרא לאברהם אברהם הנחנח, שאל איפה החירות שלו והיכוח שלו בעקידת יצחק.

נראה אותך אומר לבית משפט השופט כל הארץ לא יעשה משפט! אברהם נחנח?! נראה אותך!). העניין של החסד נעוץ באברהם וסדום.

אז מה קורה? אלימלך שהיה בעם של חסד בגד בחסד, הלך למואב שזה אנטי חסד. מה עושה ה'? תופס על זה טרמפ, ומחזיר את החסד ממואב לישראל על ידי רות. ורות בעלת חסד לא נורמלית.

היטבת חסדך האחרון מן הראשון!

היא עזבה את המלכות, היא היתה בת המלך. היא יכלה להתחתן עם צעירים, נסיכים.

לא כתוב שהיא היתה יפה, אבל רואים מהכתובים שהיא היתה יפה.

היא היתה יכולה ללכת עם בחור, גם בחור עשיר היה מוכן להתחתן איתה. היה לה רוח הקודש, אבל היא גם היתה נאה. היא לא היתה בחורה בת 20, אבל בכל זאת. נעמי אומרת לה: לכי תתחתני!

מה מחכה לה בארץ ישראל? שפל כלכלי! היא צריכה ללכת ללקט מתנות עניים עם עוד עשרות עניים, שזורקים אותה ודוחפים אותה! שבוע צריך לומר "צויתי את הנערים לבלתי נגעך"!

אף אחד לא ירצה להתחתן איתה, באותה שעה לא התחדשה ההלכה של מואבי ולא מואביה.

לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'! מצרים עשו לנו כל כך הרבה רעה, ועליהם כתוב "לא תתעב מצרי"! אבל מואבי - איכס, תלך.

סתם אני רוצה לומר לכם: לא במקרה שלכם, חמות וכלה לא מסתדרות אחת עם השניה. המשנה אומרת, שאם אשה באה ממדינת הים ואומרת שבעלה של אשה אחרת מת - מקבלים את העדות. אבל אם זו חמותה - לא מקבלים את העדות!

למה? כי היא רוצה לקלקל אותה, שהזאת תתחתן כשבעלה עוד חי ואז תצטרך לצאת מהשני ובניה יהיו ממזרים.

אני רוצה לומר לכם שוב ושוב - אצלכם, אמא שלכם ואשתכם יסתדרו נפלא. (יש גם היגיון: אשה יולדת בן, מאכילה ומיניקה אותו. כמה כאב, כמה מאמץ! הוא מגיע לגיל גדול, מתחיל לעשות נחת להורים - ופתאום באה אחת וקוטפת אותו ובורחת...). מילא אם הילד חי, הן חיות בשלום אחת עם השניה. אתם יודעים מתי זה בא לידי ביטוי? כשהילד מת, ואז הן אוכלות אחת את השניה. לאן רות הולכת?! אפילו אם הייתה במואב לא הייתה צריכה להידבק בנעמי. משום בחינה לא הייתה צריכה: אישית, כלכלית, לאומית, דתית, תרבותית, הכל! ורות דבקה בה! איזה חסד לא נורמלי. אז ה' תופס טרמפ על הבגידה של אלימלך בחסד, על גבו ה' מביא את החסד ממואב לישראל דרך רות.

אני שואל שאלה.

אם למישהו יש תכונה חיובית, הוא יכול לממש אותה או לא לממש אותה. אבל אם למישהו אין - הוא לא יכול שיהיה לו! מי שיש לו כישרון לציור, יכול לממש את זה או לא לממש את זה, לבזבז את הכישרון. אבל מי שאין לו כישרון - הוא לא יכול לצייר! דוגמה נוספת ממישור אחר. בחור מבית דתי יכול לדמיין איך נראית שבת של בחור לא דתי. למה? כי גם בחור דתי הולך מדי פעם לים, גם הוא משחק כדורגל. הוא יכול לצייר את זה. אבל, לבחור לא דתי אין שום יכולת לדמיין מה עושה דתי בשבת! בחור חילוני - לא מבין מה זה תפילה, מה זו הנאה משולחן שבת! הוא יכול להבין מה זה? מה זה כל מקדש שביעי? מה זה וורט של שבת? מה זה סדר?

אם כך, אני שואל שאלה.

מילא אלימלך שבא מעם של חסד ויש בו פוטנציאל לחסד - יכול לממש את הפוטנציאל או לבגוד בו. הוא בחר לבגוד בו וללכת למואב. אבל איך רות מביאה את החסד לעמ"י! הרי מואב זה אנטי חסד. איפה היא מצאה את החסד הזה? והחסד של רות - כמו שאלימלך לימד את ישראל מה זה אנטי חסד, רות מלמדת את ישראל מה זה חסד! בתקופה שעמ"י היה בשפל חסד, רות מלמדת את עמ"י חסד. מאיפה היא הביאה את החסד הזה? אפשר לומר שלוט קיבל לחלוות של חסד מאברהם, אבל יש לי תשובה יותר טובה.

אני צריך לחזור על יסוד שטחנו הרבה, שלכל מידה יש גם את הסטרא אחרא של המידה, גם את הפן השלילי של המידה. מידה, תכונה - במידה. כשאתה הולך יותר מדי, זה לא טוב. כשיש לך כוס תה: כפית סוכר, שתיים מילא. עשר זה מגעיל! חסד זה דבר מאוד חשוב. עולם חסד יבנה.

אבל אהבה זה דבר מסוכן. כשלאהבה אין גבולות, אתה מגיע לחסד הוא! לאיש כי יקח את אחותו בא אביו או בת אמו.. חסד הוא! מה זה חסד הוא? זה כמו אש. כשאתה יכול לתחם את האש, כשאתה שולט בה - זה מצויין. היא מחממת. אבל כשאתה לא שולט בה היא מתפרצת.

חסד זה דבר טוב מאוד, אבל צריך גבול! אחרת החסד אוכל אותך. לאהוב זה דבר חשוב, אבל לא עם מי שאתה רוצה אתה יכול לממש אהבה. עם להתייחס למה שקרה ביום חמישי ברחובות ירושלים. לא ממשים אהבה כך, זה אש! חסד הוא! גם עם אשתו של אדם, לא תמיד מותר לו. יש הלכות נידה. גם כשמותר, לא הכל אפשר. צריך להיות איזה שהוא גבול!

דיברתי איתכם הרבה פעמים על זה. בוא נגיד ברכה: ברוך אתה... אשר קידשתנו וציוויתנו. למה לא? אם ה' הוא הרב שלך, גוף שלישי, אתה לא אומר לו בגוף שני, אתה אומר לו הרב אמר. אז תדבר בגוף שלישי לכל אורך הדרך. או שתגיד ברוך אתה ה' אשר קידשתנו!

מה התשובה? ה' הוא מצד אחד אבינו, אבל מצד שני מלכנו. אנחנו לא יכולים למשוך לו באוזניים.

אנחנו חייבים להרגיש את הקירוב, אבל יש גם ריחוק! וגילו ברעדה!

לכן מתחילים את הברכות בלשון נוכח, כי ה' אוהב אותנו אבל הוא לא סחבק שלנו.

אדם צריך כל הזמן להרגיש קרבה לה', אבל להרגיש גם את היראה. אהבה בלי גבול זה פריצת הגדר, זה חסד הוא.

מעניין מאוד, שההבדל בין אברהם לבין לוט, שקודם הסברנו שאברהם זה חסד ולוט זה אנטי חסד - עכשיו נמצא כהבדל אחר.

חסד ואנטי חסד זה בין אדם לחברו. בא נראה מה קורה בבין אדם לחברתו. אברהם הוא שיא הצניעות, בגיל תשעים הוא אומר לאשתו "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את". מותר לשאת אשה אם אדם לא רואה את האישה? לא! אברהם ידע שהיא יפה, אבל זה לא שיחק אצלו. הוא התחתן איתה בגלל רוח הקודש, בגלל המעלות שלה. זה לא היה אכפת לו! הוא לא התעניין בזה. עניין אותו אם היא יודעת תוס'. עכשיו פתאום היופי שלה זה בעיה.

אברהם היה מאוד צנוע. מה אנחנו יודעים על לוט? באים אליו אנשים ואומרים כך וכך. מה הוא אומר? הנה נא לי שתי בנות. מה זה? זו הכנסת אורחים?! כל מי שקל בענייני עריות, לבסוף מאכילים אותו מבשרו! הדרגה הכי בזויה של גילוי עריות היא שאבא בא על בנותיו. זה יותר גרוע מכל גילוי עריות, זה פשוט מזעזע! מאכילים אותו מבשרו.

סדום - אני לא יודע מה קרה בסדום. כשהמלאכים באו, כתוב שכל אנשי העיר נקבצו! כל העם מקצה! לא היום שם נורמליים? סדום זה מקום מושחת. אתם מבינים שיש קשר?

מי שמפנה את החסד שלו בצורה טהורה ואמיתית בבין אדם לחברו, הוא גם גדור בצניעות! הוא לא צריך להפנות את החסד שלו לאפיקים שליליים. את החסד שלו הוא עושה איפה שצריך לעשות חסד. אבל מי שלא מוציא את החסד בבין אדם לחברו, שמתעמר באורחים - איפה יוצא החסד שלו? בחסד הוא, בגילוי עריות.

לכן, כשכותבים על עמ"י שהם ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים - ביישנים וגומלי חסדים זה שני צדדים של אותו מטבע, שמי שעושה חסד בבין אדם לחברו הוא ביישן, אין לו חסד הוא בבין אדם לחברתו. אבל אצל מואב אין באל"ח, אז יש חסד הוא בזנות. יש חסד במואב! אבל חסד של טומאה. משם רות מביאה את החסד שלה. תארו לכם שאמא קוראת לילד שלה: ממזר, בוא לאכול ארוחת ערב! לא מתביישים, עושים מזה מצעד! היא קוראת לילד שלה מואב.

יש חסד במואב, ואת החסד הטמא הזה רות הופכת לחסד של טהרה, של בין אדם לחברו - אצל עמ"י. איך רות יכולה לעשות את זה? על ידי שהיא מאוד מאוד צנועה. בפרק ב פסוק ג' כתוב במגילה שרות הלכה ובאה וליקטה. מה זה הסדר הזה? אתם צוחקים עלי. ותלקט ותבוא.

אומרת הגמרא: היא הלכה וחזרה, היא לא ליקטה. למה? היו בחורים לא הגונים, היא לא יכלה לשמוע איך הם מדברים?

בהמשך: נעמי אומרת לרות שתלך אל בועז, "ורחצת וסכת... וירדת הגורן". תסתכלו בהמשך: ותעש ככל אשר ציוותה חמותה ותד הגורן. רגע, לא. חמותה אמרה לה: פה בבית יש מים, יש ראי, יש בושם, מסרק, פודרה. ורחצת, וסכת. כי אם תצטרכי לעשות את הדברים האלו בגורן, אין לך פודרה, הניצים של הקש ידבקו עליך ובוועז יזרוק אותך לכל הרוחות. אבל היא לא עשתה את זה. ותד הגורן ותעש. למה? חז"ל אומרים שהיא לא רצתה ללכת בבגדים מפוארים ובגנדור ברחוב כדי שלא יסתכלו עליה.

אז מה שיש לנו זה כך: אלימלך שהוא אנטי חסד הולך למואב שזה אנטי חסד, חסד הוא רות הצנועה לוקחת את החסד של מואב בצורה מתוקנת ומביאה אותו לעמ"י.

בשביל מה ה' צריך את כל הדבר הזה?

עזות זו מידה טובה או רעה? תלוי איך. כל מידה היא כך.

ענוה זה דבר טוב, אבל ענוותנותו של זכריה בן אבקולס...

עז פנים לגהינום, אבל מצד שני הווי עז כנמר! אותה משנה בפרקי אבות.

מואב זה לא עניין של חסד בלבד. גם האנטי חסד וגם החסד הוא זה עניין של עזות!
יש הרבה אנשים שאינם בעלי חסד. אבל כשמישהו הולך במדבר, ואבא של המישהו הזה הציל את אביו,
והוא מבקש מים תמורת כסף - לא לתת לו מים זה עזות!
תדעו לכם, בדואים יתקעו לכם סכין בגב, אבל במדבר הם יתנו לכם מים. אין דבר כזה.
יש זנות ל"ע, אבל לקרוא לילד מואב על שם האב שבא על בנותיו? זו עזות, לא סתם זנות.
עזות זו בד"כ מידה שלילית, אבל יש מישהו אחד שצריך עזות - מלך!
למה מלכות שאול לא נמשכה? כי הוא מחל על כבודו, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.
שאול היה יהודי, סחבק. אבל מלך במשפט יעמיד ארץ, שתהא אימתו עליך!
הדבר הראשון שמפקד לומד זה דיסטנס!
פעם קראתי במכון להכשרת מורים, שדבר ראשון שמורה עושה כשהוא נכנס לכיתה זה מצווה על מישהו
לסגור דלת או חלון - כדי שידעו בתת ההכרה שיש פה מישהו ששולט.
מלך צריך עזות, מלך במשפט יעמיד ארץ.
שאול לא נמשכה מלכותו, כי בעמ"י אין עזות באופן טבעי. שאול נכנע לעם, יראתי את העם.
צריך להכניס כמה טיפות עזות בגזע של מלך המשיח.
אז מה ה' עושה? אלימלך בבחירתו החופשית הולך למואב, רות מביאה את החסד, אבל יחד עם זה את
העזות.
היא הופכת את עזות הטומאה של מואב לעזות הקדושה של מלך המשיח.
איך היא עושה את זה?

"ותאמר לה נעמי חמותה... ורחצת וסכת, ויהי בשכבו וגילית מרגלותיו ושכבת".
"ותאמר אליה רות: הכזונה יעשה את אחותנו"? מה, את נורמלית? אני אלך לשכב...!?
אני שואל אתכם: היו מבקשים מבת ישראל ללכת לשכב עם הרב אלישיב, עם הרב עובדיה - אתם מעלים על
עצמכם משהו כזה?!
בת ישראל לא היתה מסוגלת לניסיון כזה. אבל מואביה?
רות לוקחת את העזות שיש במואב, וכיון שהיא באמת צנועה - היא הופכת את זה לעזות דקדושה.
לכן בדוד מלך ישראל יש עזות של מלך, לכן דוד מלך ישראל חי וקיים.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.